

Norden – en dynamisk region

Året som gik i Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd

2004

Norden – en dynamisk region

Året som gik i Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd

2004

Bilderna i årsredovisningen är tagna under Nordiska rådets session i Stockholm de första dagarna i november 2004. Sessionen samlar årligen parlamentariker, ministrar, journalister, tjänstemän och internationella gäster. Det är intensiva dagar av aktivitet och rörelse, av möten människor emellan, där åsikter, idéer och diskussioner är en del av den nordiska demokratiska processen.

Bildförteckning

Johan Gunséus: omslag, sid. 2, 5, 7, 8, 11, 13, 14, 17, 18, 21, 22, 23, 26, 31, 32, 37.
Magnus Fröderberg: sid. 1, 4 (2:a från vänster), 16, 29, 35.
Johannes Jansson: sid. 4 (1:a från vänster).

Norden – en dynamisk region

Året som gik i Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd 2004
ANP 2005:703
© Nordisk Ministerråd, København 2005
ISBN 92-893-1107-X

Tryk: Scanprint as, Århus 2005
Grafisk projektledelse: Kjell Olsson
Design: Brandpunkt a/s
Oplag: 3000
Trykt på 130 g Arctic the Volume, miljøvenligt papir som opfylder kravene i den nordiske miljøsvanemærkeordning
Printed in Denmark

Publikationen kan bestilles på www.norden.org/order.
Flere publikationer på www.norden.org/publikationer

Nordisk Ministerråd

Store Strandstræde 18
DK-1255 København K
Telefon (+45) 3396 0200
Telefax (+45) 3396 0202

Nordisk Råd

Store Strandstræde 18
DK-1255 København K
Telefon (+45) 3396 0400
Telefax (+45) 3311 1870

www.norden.org

Yderligere information: Kontakt informationsafdelingen:
www.norden.org/informationsafdelingen
E-post info@norden.org
Fax +45 33 93 58 18

Det nordiske samarbejde

Det nordiske samarbejde er et af de ældste og mest omfattende regionale samarbejder i verden. Det omfatter Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige samt Færøerne, Grønland og Åland. Samarbejdet styrker samhørigheden mellem de nordiske lande med respekt for de nationale forskelle og ligheder. Det øger mulighederne for at hævde Nordens interesser i omverdenen og fremme det gode naboskab.

Samarbejdet blev formaliseret i 1952 med *Nordisk Råds* oprettelse som forum for parlamentarikerne og regeringerne i de nordiske lande. I 1962 underskrev de nordiske lande Helsingforsaftalen, som siden har været den grundlæggende ramme for det nordiske samarbejde. I 1971 blev *Nordisk Ministerråd* oprettet som det formelle forum til at varetage samarbejdet mellem de nordiske regeringer og de politiske ledelser i de selvstyrende områder, Færøerne, Grønland og Åland.

04	Forord
06	Det internationale Norden
06	Nordisk samarbejde i nordeuropæisk ramme
10	Nordlig dimensionsdialog med ryske parlamentariker
12	Det nordiske samarbejde
12	Islands formandskab: Nordens ressourcer
15	In i Norden – ut i världen
16	Handfast nordisk politik
16	Spänstig session med nya inslag
19	Ungdomens Nordiska Råd – nordiska samarbetets framtid
19	Demokratiets vilkår i Norden
19	Nordisk förankring börjar hemma
20	Øget konkurrencekraft i Europa
20	Norden foran i udviklingen af det europæiske samarbejde
20	Erhvervslivet mærker grænsehindringer
21	Norden – orienteret mod fremtiden
24	Nordforsk og Nordisk InnovationsCenter
24	Nordiske institutioner i nye rammer
24	Fremtiden heter ”Open Source”
25	IT-samarbejde udvides
25	Innovationsnetværk i Østersøregionen
25	Ny Nordplus-familie
26	Nordisk kultursamarbejde
26	Skandinavisk design för en europeisk publik
26	Kulturprojekt med västra Balkan
27	Nordiske computerspil i hårdt marked
27	Nordiske priser 2004
27	Kari Hotakainen – vinnare av Nordiska rådets litteraturpris
27	Nordiskt musikpris till isländsk operakomponist
28	Nytt filmpris instiftat
28	Natur- och miljöpriset gick till Östersjösamarbete
30	Bærekraftig udvikling
30	Ny strategi
30	Styrket innsats mot oljeulykker i Østersjøen
32	Elmarknad och klimat
32	Historisk kjemikaliereform
33	Retten til genetiske ressurser
33	Anbefalt kost – sunn mat
33	Vestnorden viktig i Norden
34	Utmaningar för välfärdssamhället
34	Hur mår den nordiska välfärden?
34	Alkoholpolitik – et nordisk dilemma
36	Aktion om ökad sexualisering
37	Teleselskapene tar overpris
38	Fakta om Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd
40	Information og publicering

Året 2004 var et begivenhedsrigt år i Europa. Forandringen af det politiske landkort over Europa påvirker også det nordiske samarbejde, der de seneste 15 år er blevet stadig mere inkluderende især i forhold til de baltiske lande og Rusland. EU blev 1. maj 2004 udvidet med 10 lande. Med Estland, Letland, Litauen og Polen som nye medlemmer er Rusland nu det eneste land ved Østersøen, der ikke er med i EU.

Norden er en dynamisk region, der står sig godt i konkurrencen både i forhold til EU-gennemsnittet og mere globalt. Men forandringerne er hastige. En målrettet indsats for at forblive i førerfeltet er nødvendig. Særligt når det gælder forskning og innovation blev der taget vigtige skridt i 2004 for at sikre en øget konkurrencekraft for de nordiske lande. Også arbejdet med at fjerne grænsehindre bidrager til at gøre Norden mere attraktivt både for enkeltpersoner og virksomheder.

Parlamentarikerne i Nordisk Råd diskuterer intenst, hvilke nye samarbejdsformer der er mest nyttige ikke blot for Norden men for hele Nordeuropa. Regeringernes samarbejde gennem Nordisk Ministerråd involverer på mange områder også ministre fra de tre baltiske lande og i nogle tilfælde Polen. Fra 1. januar 2005 får den Nordiske Investeringsbank, NIB, udvidet ejerkredsen med Estland, Letland og Litauen. Nordisk Ministerråd har samtidig vedtaget en ny strategi for samarbejdet med den nordvestlige del af Rusland og for samarbejdet med Estland, Letland og Litauen. Forandringerne vil fortsætte i takt med forandringerne i Nordens omverden.

Den vestlige del af Norden forenes af Nordatlanten. Islands formandskab for Nordisk Ministerråd i 2004 har skabt nye kontakter også til Nordens naboer mod vest. Norden er udadvendt både mod naboerne i øst og i vest.

Denne redegørelse giver et kort overblik over nogle af højdepunkterne i det nordiske samarbejde i 2004. Interesserede kan finde flere informationer på den nordiske hjemmeside www.norden.org

Rådsdirektør Frida Nokken, Nordisk Råd

Generalsekretær Per Unckel, Nordisk Ministerråd

Det internationale Norden

Nordisk samarbejde i nordeuropæisk ramme

Efter en rekommandation fra Nordisk Råd udarbejder Nordisk Ministerråd hvert år en rapport om sine aktiviteter i en europæisk sammenhæng. Rapporten fokuserer på de aktiviteter som Nordisk Ministerråd er direkte ansvarlig for.

Årets rapport viser at Nordisk Ministerråd nu i stigende grad gør Europaspørgsmålene til en integreret del af sin virksomhed, blandt andet gennem nordisk samvirke indenfor EU/EØS, en fordybet samhørighed med de baltiske lande, og et fortsat godt samarbejde med Nordvestrusland. Samarbejdet med Polen er blevet vigtigere. Nordisk Ministerråd har etableret sig som en vigtig aktør indenfor EU's Nordlige Dimension.

På flere måder har Nordisk Ministerråds samarbejde med andre internationale og regionale samarbejdsorganisationer fundet sit tyngdepunkt gennem en fokusering på Østersøområdet og området der dækkes af EU's Nordlige Dimension. En afgørende årsag hertil må ses i udvidelsen af EU i 2004, som har indebåret, at alle lande med grænse til Østersøen, undtagen Rusland, nu er EU-medlemmer. Samtidig indebærer dette en intensivering af behovet for at udvide samarbejdet med lande, som fra øst grænser op til EU. Tættere samarbejde med Kommissionen kom også til udtryk ved samarbejdsministrenes møde i Bruxelles i maj 2004. Samarbejdsministrene havde således drøftelser med kommissær Verheugen, hvor fokus lå på EU's fremtidige naboskabspolitik og muligheder for et samarbejde herom mellem EU og Nordisk Ministerråd. Nordisk Ministerråds deltagelse og fortsatte interesse i EU's Nordlige Dimension blev tillige bekræftet.

I relation til de regionale organisationer er mulighederne for et tættere samspil med især Østersørådet (CBSS) blevet prioriteret. Nordisk Ministerråd har også en tæt dialog med Barentsrådet og med Arktisk Råd. En fællesnævner for projektvirksomheden i Barentsregionen og i Arktis, er bærekraftig udvikling.

Samarbejdsministrene vedtog i december 2004 nye retningslinier for Nordisk Ministerråds samarbejde med Estland, Letland og Litauen. De nye retningslinier skal ses på baggrund af en ambition om at fordybe sam-

Nordliga dimensionen

Nordiska ministerrådet har publicerat två rapporter om sitt arbete med Nordliga Dimensionen: Submission of the Nordic Council of Ministers in preparation for the new Northern Dimension Action Plan 2004–2006, mars 2003 och Nordiska ministerrådets genomförande av den andra handlingsplanen för Nordliga Dimensionen 2004–2006, april 2004.

arbejdet, og derigennem forstærke samhørigheden, mellem de otte lande.

Samarbejdet med de baltiske lande vil blive videreudviklet på områder, hvor det kan være til fælles nytte. I takt med at det politiske samarbejde optrappes og intensiveres, normaliseres også samarbejdet mellem nordiske og baltiske myndigheder. Samarbejdet har i stigende grad fået karakter af et regulært myndigheds-samarbejde mellem ligeværdige aktører, som sammen finansierer fælles projekter.

I 2004 blev et øget nærområdesamarbejde med Nordvestrusland videreført. De eksisterende netværk både med NGO'er og med myndigheder på forskellige niveauer blev udviklet og uddybet.

Det nordiske samarbejde med Nordvestrusland forventes videreudviklet med den tilpasning, som nødvendiggøres af de tre baltiske landes EU-medlemskab. Det hidtidige Nærområdeprogram afløses af et samarbejdsprogram, som særsomt fokuserer på Rusland – i praksis de områder, som grænser geografisk op til EU/EØS i øst. Det gælder ikke mindst St. Petersborgområdet samt Kaliningrad.

Samarbejdsministrene vedtog således også i december retningslinier vedrørende Nordisk Ministerråds samarbejde med Rusland. Retningslinjerne gennemgår de prioriterede samarbejdsområder, samarbejdets former og den geografiske udstrækning af samarbejdet, Nordisk Ministerråds kontor i Nordvestrusland og Kaliningrad samt institutionelt samarbejde.

I år 2004 er Nordisk Ministerråds kontakter til Polen intensiveret. Nordisk Ministerråd har mange interesser som deles fra polsk side ikke mindst på grund af beliggenheden ud til Østersøen. Det er såvel miljømæssige som økonomiske aspekter med henblik på at bidrage til, at Østersøregionen bliver en region i vækst.

Blandt parlamentarikerne førte 2004 til en fornyet debat om de mest tidssvarende former for samarbejde. På den Parlamentariske Østersøkonference i Bergen i slutningen af august lagde præsidenten for det norske Storting Jørgen Kosmo vægt på, at situationen efter udvidelsen af EU indbyder til nytænkning. Lige nu er der parlamentarisk samarbejde i såvel Østersøområdet, det arktiske område, Barentsområdet og i Nordisk Råd,

der som kernevirkosomhed netop har samarbejde mellem de nordiske lande:

– Efter min opfattelse bør vi strømline og koordinere vore parlamentariske aktiviteter for det nordlige Europa. Hvad vi trænger til, er et ”parlamentarisk partnerskab for Nordeuropa”, sagde Jørgen Kosmo.

Parlamentarikere fra landene omkring Østersøen samt Norge og Island er nu gået ind i en mere konkret debat om, hvordan det parlamentariske samarbejde bør styrkes i fremtiden. Målet er at undgå dobbeltorganisering og for mange møder.

I forhold til Barentsregionen har Nordisk Råd sendt en rekommandation til Nordisk Ministerråd om at inddrage urfolkene i samarbejdet. Det gælder for samarbejdet med Nordvestrusland, og i de nordiske lande gælder opfordringen at identificere grænsehindre og sætte ressourcer ind for at fjerne disse barrierer for den samiske befolkning.

Nordlig dimensionsdialog med ryske parlamentarikere

Den Nordliga Dimensionen och särskilt parlamentarikernas roll i denna var i fokus när politiker från Norden, Baltikum och Ryssland samlades i april i Helsingfors till Nordiska rådets temamöte. Vid mötet diskuterades innehåll och genomförande av den Nordliga Dimensionen. Som en markering av att detta är en gemensam uppgift för alla länder i norra Europa fanns ryska talare i stort sett i alla delsessioner. En konklusion av mötet är att ett samarbete med Ryssland är angeläget inom många områden, inte minst för en fortsatt positiv och demokratisk utveckling.

Nordiska rådets president Gabriel Romanus framhöll vikten av att ge den Nordliga Dimensionen politisk substans och ett konkret innehåll. Under mötet framställdes också krav om permanent finansiering för att ge dimensionen styrka. Ministerrådets dåvarande ordförande Siv Friðleifsdóttir framhöll att 20 % av ministerrådets budget går till projekt i Baltikum och nordvästra Ryssland. Hon underströk att samarbetet skall med-

verka till att stärka demokrati, stabilitet och ekonomisk tillväxt i tider av förändring. Från rysk sida framfördes i mötets inledning att man hittills har sett för få resultat och för liten effekt i Ryssland av den Nordliga Dimensionens handlingsplan.

Redan före temamötet krävde Gabriel Romanus tillsammans med två tidigare rådspresidenter, Inge Lønning och Outi Ojala, bättre samarbete för att bromsa människohandel för sexuella ändamål. Bland deras åtgärdsförslag fanns förebyggande socialt arbete i de länder kvinnorna kommer från och starkt vittnesskydd.

Europaparlamentarikern Patsy Sörensen pekade på att de åtgärder man vidtar måste samordnas och att det behövs förebyggande verksamhet, att offren skyddas och att de ansvariga åtalas. Kristiina Luth från det estniska socialdepartementet framhöll att EU-medlemskapet och de öppnade gränser det medför riskerar att göra Estland till ett attraktivare transitland för handel med kvinnor från Moldavien och Vitryssland. Samtidigt ger medlemskapet vinster till exempel genom bättre samarbete mellan politiker och mellan polismyndigheter.

Alexander Morozov från Världsbankens Rysslandsavdelning tecknade en relativt ljus bild av rysk ekonomi som närmar sig en marknadsekonomi. Men samtidigt blir rysk ekonomi alltmer avhängig av oljeexporten. Igor Yurgens från ryska industriförbundet pekade på att ryska företag kan utsättas för myndighetskontroller av olika slag mer än två gånger i månaden. Detta skapar svåra och oförutsägbara villkor för näringslivet.

Det nordiske samarbejde

Islands formandskab: Nordens ressourcer

Island havde formandskabet for Nordisk Ministerråd i 2004 under overskriften Nordens ressourcer. Hovedressourcen er nordboerne selv, så formandskabets overordnede mål var at udbygge og gøre bedre brug af de menneskelige ressourcer for at styrke Nordens konkurrencedygtighed internationalt. Formandskabet havde tre hovedtemaer – demokrati, kultur og natur. Der blev afholdt flere end 30 konferencer og seminarer om disse temaer – de fleste på Island.

Den første del af 2004 var Siv Friðleifsdóttir minister for det nordiske samarbejde. Hun satsede på et godt samarbejde med Østersølandene, men så også mod vest:

– Island vil under formandskabet i Nordisk Ministerråd prioritere nabopolitik i Nordatlanten. Islænderne, færinger, grønlandere og nordmænd har meget til fælles med beboerne på Canadas nordøstlige kyster og med skotter og irere. Vi bærer ikke mindst et fælles ansvar for at bevare den vidtstrakte Nordatlant ren og sund og værne om de rige fiskebestande. Vi har fælles interesse i at bekæmpe forurening der kommer fra industrilandene.

Ved en rokade i den islandske regering gik samarbejdsministerposten i september til Valgerður Sverrisdóttir. Et par uger før var hun vært for Nordisk Ministerråds møder for nærings-, konsument-, og energiministrene i Akureyri. Hun sagde blandt andet ved tiltrædelsen:

– For os islænderne er det nordiske samarbejde af særdeles stor betydning og vi har altid prioriteret dette samarbejde højt. Selv om forholdene i Europa er forandret med udvidelsen af EU vil samarbejdet med de nordiske lande fortsætte med uformindsket styrke.

På det sidste samarbejdsministermøde i Reykjavík i december 2004 præsenterede den danske trafik- og samarbejdsminister Flemming Hansen det danske formandskabsprogram for 2005. Under overskriften ”Norden i en ny tid – Viden, dynamik og samarbejde” er de overordnede temaer Viden og innovation, Norden uden grænser og Effektivitet i det nordiske samarbejde. Målet er at skabe ny dynamik gennem klare politiske prioriteringer.

In i Norden – ut i världen

Nordiska rådets 87 parlamentariker från de fem nordiska länderna och de tre självstyrande områdena har som sin huvuduppgift att ta initiativ till och skapa debatt om åtgärder för ett bättre Norden för nordborna och för att lämna nordiska avtryck på den globala kartan, särskilt i Europa.

Nordiska rådets kontakter med nordvästra Ryssland intensifierades under året och samarbetet med Baltiska församlingen konsoliderades. Förutom deltagande i varandras sessioner och konsultationer mellan presidierna hölls möten på utskottsnivå. I december arrangerades en konferens om energipolitik i Europa av miljöutskotten i Nordiska rådet, Baltiska församlingen och Benelux parlamentariska församling.

Inrättande av ett gemensamt nordiskt-baltiskt mastersprogram för design, företagsutveckling och företagsledning föreslogs av rådet, och stöd till nätverkssamarbete i föreningslivet i Baltikum diskuterades på initiativ av mittengruppen i Nordiska rådet.

Nordiska rådet gavs 2004 observatörsstatus i British-Irish Interparliamentary Body.

Inomnordiska frågor upptog också 2004 mycket av rådets arbete. Man fortsatte trycka på om undanröjande av gränshinder. Bioetik var ett tema som återkom vid flera tillfällen. Vargar och andra rovdjur och hur man bäst värnar om dem diskuterades också under 2004. Organiserad brottslighet och terrorism samt människohandel i Östersjöregionen stod också på rådets dagordning.

Handfast nordisk politik

– Vår politik är inte längre en intern nordisk fråga utan i högsta grad ett samspel med övriga Europa och EU, oavsett medlemskap eller inte och det ligger i vårt eget intresse att samarbeta. Det säger Gabriel Romanus, Nordiska rådets president 2004, när han ser tillbaka på det gångna året.

Partigrupperna har blivit viktigare i rådet, politiken har blivit mer resultatinriktad och besluten är bättre förberedda, säger han.

Miljöfrågorna kring Östersjön, Barentsregionen och Arktis lyfter han fram som tunga frågor i Nordens samarbete med öst. Också välfärdsfrågorna ligger hans hjärta nära.

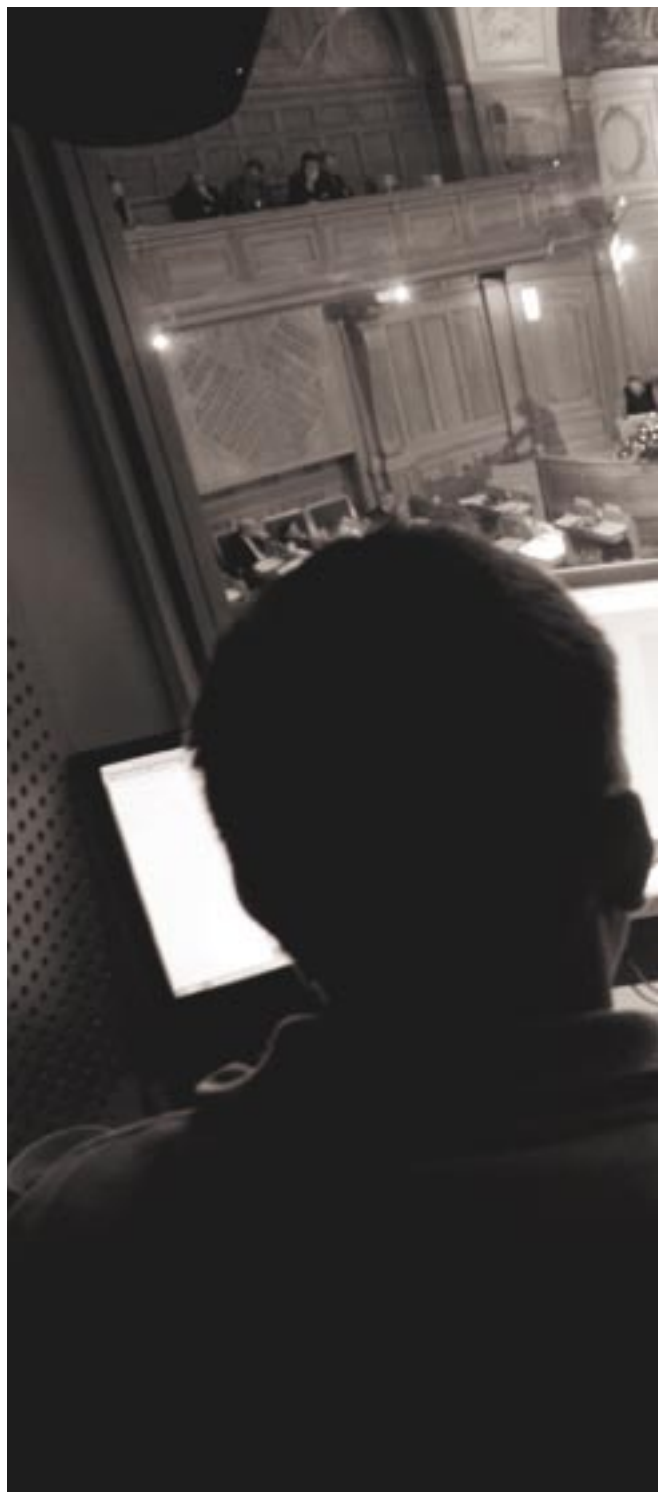
– Hur försvarar vi, och framför allt hur utvecklar vi den nordiska välfärdsmodellen? Den står inför stora svårigheter, med både inre problem och yttre hot. Gabriel Romanus ser nordiskt samarbete som en möjlig väg att nå längre än vad de enskilda länderna kan göra var för sig.

På sessionen 2004 valdes enhälligt den isländska medlemmen och socialdemokraten Rannveig Guðmundsdóttir till rådspresident för 2005. Till vicepresident valdes den isländska medlemmen av mittengruppen Jónína Bjartmarz. I utskottens ledningar skedde enbart en förändring i och med att den finländske medlemmen av konservativa gruppen Hanna-Leena Hemming utsågs till vice ordförande för miljö- och naturresursutskottet.

Spänstig session med nya inslag

Årets session bjöd på flera nya inslag. En särskild debatt om alkoholpolitik med ministermedverkan anordnades. Internationella gäster gavs möjlighet att tala både under general- och sakdebatter och inte som tidigare enbart med hälsningstal vid den högtidliga öppningen. Detta utnyttjades bland annat av flera av de ryska gästerna och av den lettiske presidenten för Baltiska församlingen Janis Reirs.

En session är inte bara plenarförsamlingen. En rad formella och informella möten hålls utanför sessionslokalen. Kontak-

ter knyts för framtida samarbete och inspel planeras. Till de stående inslagen hör presidiets möten med stats- och utrikesministrar liksom utskottens möten med fackministrar.

Man utnyttjade också det stora antalet utländska gäster till diskussioner om framtida eller fortsatt samarbete. I möten med Federationsrådet, Statsduman och Nordvästrysslands parlamentariska församling framställdes från rysk sida önskemål om konkret samarbete inom bland annat företagsamhet och lokalt självstyre samt bättre möjligheter för ryska ungdomar att studera i de nordiska länderna. Nordiska rådets och Baltiska församlingens presidier kom överens om att försöka dra in de nationella parlamentens utskott i sitt samarbete. I diskussioner mellan parlamentariker från EU, Ryssland, Baltikum och Norden

framkom bland annat förslag om ett parlamentariskt forum för den Nordliga Dimensionen.

Under den utrikespolitiska debatten framställde den vänstersocialistiska gröna gruppen i Nordiska rådet krav om en nordisk fredspolitisk enhet för säkerhetspolitisk forskning. Mer nordiskt samarbete i internationella fora som WTO, Världsbanken och FN:s Säkerhetsråd efterlystes samt att säkerhetspolitik skulle få en mer framträdande roll i det nordiska samarbetet. Från utrikesministrarna framkom att man satsar på nordiskt-afrikanskt samarbete bland annat för att uppfylla de så kallade millenniemålen för att utrota extrem fattigdom och svält. Ett omfattande samarbete på biståndsområdet mellan de nordiska länderna redovisades, liksom planer på att utvidga den nordiska diplomatutbildningen till att omfatta också de baltiska länderna.

Manliga nätverk och en förändring av sjukvården var några exempel på åtgärder för att främja jämställdheten i Norden. Att jämställdhetsperspektivet också skulle omfatta våld, prostitution och människohandel var man eniga om.

Ungdomens Nordiska Råd – nordiska samarbetets framtid

Under året har Ungdomens Nordiska Råd (UNR) bland annat föreslagit nordiska valobservatörer till Vitryssland. Man vill ha bättre kost- och hälsouppllysning till skolelever och prioriteringar inom sjukvården för mer vård till unga. UNR har bland annat föreslagit mer nordisk språk- och kulturförståelseundervisning i de nordiska folkskolorna, permanentande av sitt sekretariat, en breddning av Nordjobb och mer utbildning för unga i företagande. Man säger också nej till införande av avgifter på nordiska universitet.

Ungdomens Nordiska Råd samlas till en egen session i samband med Nordiska rådets session. Under sessionen möts nordiskt och politiskt engagerade unga för att diskutera relevanta och aktuella ämnen i nordiskt samarbete. Deltagarna representerar de nordiska partipolitiska ungdomsorganisationerna samt olika nordiska politiska paraplyorganisationer. UNR planerar att utveckla kontakterna med politiska ungdomsorganisationer i Baltikum.

UNR:s verksamhet finansieras huvudsakligen av Nordiska rådet, vilket gjorde det möjligt att etablera ett eget sekretariat i början av år 2004.

Vid den årliga sessionen väljs UNR:s presidium som möts 5–6 gånger om året, oftast i samband med Nordiska rådets presidie- och utskottsmöten. Till ny president valdes på årets session islänningen Andrés Jónsson från socialdemokratisk ungdom.

Demokratiets villkår i Norden

For hele Norden gælder det, at afstanden mellem borgerne og politikerne er øget, mens tilliden til demokratiet er intakt. Borgernes vilje til at stemme, til at gå ind i politik og påtage sig politiske tillidsposter samt til at være medlemmer af politiske partier er på den ene side dalet. På den anden side deltager borgerne i langt højere grad gennem andre kanaler som enkeltsags- og

ad-hoc-bevægelser, demonstrationer og underskriftsindsamlinger.

Variationer i valgdeltagelsen behøver ikke være et signal om, at demokratiet befinder sig i en udsat position. Men hvis de politiske processer svigter, kan de ikke uden videre opvejes af andre former for deltagelse, fordi det politiske rum er centrum i den samfundsmæssige forordning af legitimitet. Svinger legitimiteten er det også en trussel mod andre demokratiske ytringsformer. I dette syn ligger en opfattelse af, at der i enkelte tilfælde kan opstå konflikter mellem det politiske demokrati i snæver forstand og andre former for deltagelse.

Disse problemstillinger er blevet diskuteret af "Demokratiudvalget" som blev nedsat af de nordiske samarbejdsministre under det islandske formandskab i begyndelsen af 2004. I tillæg til spørgsmål om ændrede mønstre i den politiske deltagelse har udvalget behandlet demokratisk råderum i det lokale selvstyre, herunder forholdet mellem stat og kommuner, samt på hvilken måde IT henholdsvis øger eller begrænser borgernes demokratiske muligheder. Demokratiudvalgets rapport samt antologien "Demokrati og engagement. Paradokser i de nordiske demokratier", skrevet af 14 forskere, embedsmænd og journalister, vil foreligge i februar 2005.

Nordisk förankring börjar hemma

Instrument för att mäta kvalitet i de nordiska skolorna och förbättring av samspelet mellan hem och skola var ett par av punkterna man enades om på en konferens om kvalitet i nordiska skolor i början av året. Konferensen, som arrangerades av Nordiska rådet, samlade mer än 100 skolpolitiker från de nordiska ländernas och de självstyrande områdenas parlament. Utöver att vara en intressant konferens om sakfrågor var den också ett exempel på samarbete och förankring av det nordiska i de nationella parlamenten. Frågan om bättre nationell förankring var under året ett av ämnena för rådets överläggningar med de nordiska talmännen.

Øget konkurrencekraft i Europa

Norden foran i udviklingen af det europæiske samarbejde

Udvidelsen af den europæiske union vil indebære mere samarbejde – men også mere konkurrence. Det – og en stadig mere globaliseret økonomi – skaber nye udfordringer for de nordiske lande. Norden vil stå stærkere ved at gå foran i udviklingen.

- *Den 1. november undertegnedes en ny nordisk overenskomst om folkeregistrering. Resultatet af denne aftale er, at det nu bliver let og hurtigt at få et personnummerbevis, når borgerne flytter mellem de nordiske lande. Der er ikke længere behov for det nordiske flyttebevis, så nu går det hurtigere med at få identitetspapirer i det nye land.*
- *Der er også sket fremskridt med en ny gymnasie-aftale som indeholder anerkendelse af erhvervsuddannelser og en ny Reykjavík-deklaration som sikrer gensidig anerkendelse af de højere uddannelser.*
- *I Øresundsregionen etableres en elektronisk jobformidling på Internettet, så det bliver lettere både at søge arbejde og få arbejdskraft.*

I det perspektiv er arbejdet med fjernelse af grænsehindre inden for rammerne af Nordisk Ministerråd højt prioriteret. Den forhenværende danske statsminister Poul Schlüter er de nordiske samarbejdsministres repræsentant for at sætte skub på processen. Målet er at fjerne hindringer, der gør at de nordiske borgere kan komme i klemme mellem de forskellige nordiske bureaukratiske systemer. Det skal være let at bo, arbejde eller studere i et andet nordisk land. Der er allerede opnået konkrete resultater, der gør det mærkbart lettere at flytte mellem de nordiske lande. Et eksempel er den nye nordiske overenskomst om folkeregistrering, der gør det lettere og ikke mindst hurtigere at få et personnummer ved flytning fra et nordisk land til et andet.

Erhvervslivet mærker grænsehindre

Det nordiske erhvervsliv mærker også hindringer, når de opererer på tværs af de nordiske grænser. For at forblive blandt de bedste regioner i verden med et innovativt erhvervsliv, må de tilbageværende grænsehindre i Norden nedbrydes.

Der er nok at tage fat på. Det fremgår af rapporten ”Grænsehindre for næringslivet i Norden – en kartlegging med konkrete eksempler” som de nordiske erhvervsministre har fået udarbejdet af Nordisk InnovationsCenter. Det viser sig, at virksomhederne i de nordiske lande støder på seriøse grænsehindre, når de vælger at være aktive i et andet nordisk land. Nogle af hindringerne er mangel på tilstrækkelig information, hvor det er svært at sætte sig ind i andre landes regler, besværligt med godkendelse eller mærkning af produkter samt specifikke forskelle i punktafgifter eller momssatser.

De nordiske erhvervsministre har allerede taget problemet vedrørende utilstrækkelig information til sig og taget initiativ til at der etableres en informationsportal, der vil gøre det lettere for særligt små og mellemstore virksomheder at skaffe sig den nødvendige information. Den særlige repræsentant, Poul Schlüter, vil herudover tage fat på de konkrete barrierer, som især de mindre virksomheder i det nordiske erhvervsliv oplever og vil løfte disse problemer op på et politisk niveau i Nordisk Ministerråd med henblik på at finde løsninger. Det vil blive en stor opgave de kommende år.

Norden – orienteret mod fremtiden

I juni 2004 besluttede Nordisk Ministerråd at etablere et nordisk rum for forskning og innovation. Målet er gennem samarbejde at gøre de nordiske lande mere konkurrencekræftige indenfor EU og globalt set.

I slutningen af 2003 præsenterede Gustav Björkstrand fra Åbo Akademi en Hvidbog om forskning og innovation i Norden. Den er nu fulgt op med den nye Innovationsbog hvor der sættes større fokus på erhvervslivet. Det er disse to dele, som udgør grundlaget for forsknings- og innovationsrummet.

De nordiske erhvervsministres (næringsministres) Innovationsbog "Nordisk styrka, nationell nytta och global excellence", indeholder et innovationspolitisk samarbejdsprogram frem til år 2010. Konklusionen er, at Norden har muligheder for at være en af verdens førende regioner ikke bare når det gælder forskning, men også innovation. Det gælder ikke kun om at satse på højteknologi, men også på service, design og markedsføring hvis de nordiske virksomheder skal klare sig i konkurrencen med Asien, hvor lønniveauet er en tiendedel af det i Norden. Nordisk InnovationsCenter har ansvaret for at udføre den nordiske innovationspolitik.

I en fælles udtalelse i november 2004 siger de nordiske forsknings- og erhvervsministre:

– Vi är eniga om att det framtida nordiska forsknings- respektive innovationssamarbetet skall ske i vardera NordForsk och Nordisk InnovationsCenter. Men det skall också ske i samarbete för att underlätta forsknings- resultatens omvandling till produkter, tjänster och ekonomisk utveckling. I denna samverkan skall Norden vinna ett ytterligare försteg. Tillsammans bildar de det nordiska forsknings- och innovationsrummet.

De nordiska forsknings- och näringsministrarna kommer årligen att samla ett Nordiskt dialogforum för att ge det nordiska rummet för forskning och innovation nya impulser.

Nordforsk og Nordisk InnovationsCenter

– Nordisk forskning og innovation må forholde sig til the European Research Area, som EU satte på skinner under det danske formandskab for EU. I EU er målet at nå op på at bruge 3 procent af bruttonationalproduktet på forskning. Men selv hvis de nordiske lande hver for sig når dette mål, er landene så små, at det er fordelagtigt at gå sammen om forskning.

Det sagde Nordisk Ministerråds generalsekretær Per Unckel på et seminar på Nordisk Råds session, hvor han lancerede den nordiske satsning på det nye organ Nordforsk, der bliver en realitet 1. januar 2005. NordForsk – på engelsk Nordic Research Board – får en hovedrolle i at realisere visionen om Norden som en ledende og integreret forskningsregion. De nationale forskningsråd, universiteterne og andre organer, der finansierer forskning, er centrale aktører i NordForsk.

Målet er at fremme forskning af højeste internationale kvalitet, så de nordiske lande sammen kan stå stærkere i konkurrencen om europæisk forskningsfinansiering.

Det nordiske samarbejde på forskningsområdet har allerede ført til satsning på nordiske Centers of Excellence på områder, hvor de nordiske lande klarer sig særligt godt. I 2004 blev der for eksempel udpeget tre Centers of Excellence indenfor området molekylær medicin. Her forskes der blandt andet i Parkinson, Alzheimer, hjerteslag, migræne, epilepsi og cancer.

Nordiske institutioner i nye rammer

Norden kan vinde på samarbejde om forskning. Et eksempel er Nordisk Institut for Asienstudier, NIAS, hvor Københavns Universitet, Copenhagen Business School og Lunds Universitet for at styrke indsatsen på Asien-området har besluttet sig for at arbejde tættere sammen på tværs af Øresund og hvor der yderligere opbygges et nordisk netværk. NIAS får også et fast samarbejde med Kina.

Ved en ceremoni 6. oktober underskrev rektorerne fra de tre nævnte højere læreanstalter en aftale om at overtage Nordisk Institut for Asienstudier, NIAS, som siden 1967 har været "ejet" af Nordisk Ministerråd. NIAS nye rolle er et vigtigt skridt i forhold til at øge Nordens kundskaber om en af de væsentligste vækst-regioner i dagens verden.

Der er flere nordiske institutioner der har fået nye rammer. For eksempel overføres kontraktsansvaret for Nordisk Institutt for sjørett til Universitetet i Oslo og samtidig overføres kontraktsansvaret for Nordisk Samisk Institutt til Utdannings- og forskningsdepartementet i Norge og kontraktsansvaret for Nordisk Vulkanologisk Institutt overføres til Islands Universitet.

Nordens Folkelige Akademi, NFA, blev i 2004 erstattet af en ny og mere netværksbaseret indsats i forhold til voksnes læring. Når det gælder efteruddannelse af voksne ligger de nordiske lande i spidsen. I Danmark, der ligger bedst i Norden, har over halvdelen af folk over 25 år videreuddannet sig indenfor det seneste år. I EU er det kun under hver tredje der er i gang med efteruddannelse.

Fremtiden heter "Open Source"

Nordisk Råd har forsøkt å få de nordiske landene til å vedta en felles IT-politikk, og rådets fremste talsmann for dette har vært Raymond Robertsen, som leder Næringsutvalget i Nordisk Råd.

Robertsen har også tatt til orde for fri konkurranse på IT-markedet. Nordisk Råd har derfor i 2004 bedt Nordisk Ministerråd etablere et kompetansesenter for dataprogrammer basert på åpen kildekode – Open Source Software.

Raymond Robertsen ønsket seg et kompetansesenter, mens ministerrådet har ønsket et nettverk. Robertsen pekte, under Nordisk Råds sesjon i Stockholm, på at Open Source vil bli dominerende i nær fremtid, og minnet om at de nordiske landene var først ute med GSM-telefoni.

IT-samarbejde udvides

Østersørådet har siden 2001 stået for et samarbejde på IT-området i regi af the Northern eDimension (NeD). Det er et initiativ, der retter opmærksomheden mod den nordeuropæiske regions specielle muligheder og udfordringer inden for informationsteknologi specifikt og videnssamfundet mere generelt. NeD er lanceret under Østersørådet, men i et samarbejde med EU inden for rammerne af den Nordlige Dimension. Nordisk Ministerråd vil nu mere systematisk se på det nordiske samarbejde på IT-området for at identificere hvilke områder som eventuelt kan være egnet for udvidelse til Østersølandene.

Innovationsnetværk i Østersøregionen

Nordisk Ministerråd har taget initiativ til at samle såvel de nordiske lande som de øvrige lande omkring Østersøen for at drøfte innovationspolitik. Foreløbig har Estland, Letland, Litauen og Polen meldt sig, men også Tyskland og Rusland er indbudt. Tanken er at landene ikke længere i første række skal opfatte hinanden som konkurrenter, fordi det er nødvendigt at fungere som en samlet region for at begå sig i den internationale konkurrence.

En arbejdsgruppe skal komme med anbefalinger til erhvervsministrenes møde i sommeren 2005, om hvilken politik, der bedst kan støtte iværksætterånden ikke mindst for små innovative virksomheder.

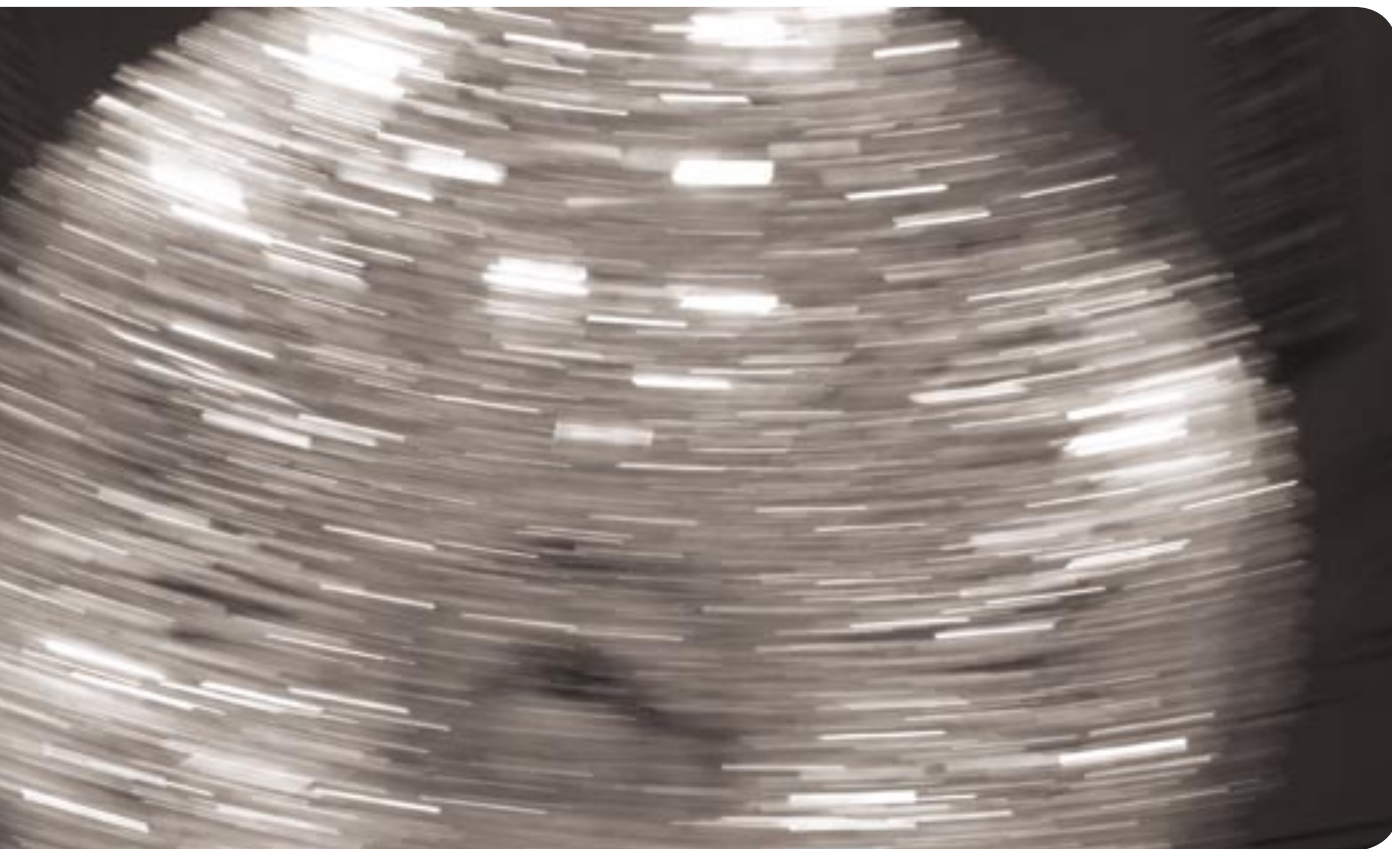
Ny Nordplus-familie

De fem Nordplus-programmer for udveksling og netværksopbygning med et budget på cirka 80 millioner danske kroner begyndte sin virksomhed i en ny form den 1. januar 2004. De fem medlemmer i "Nordplus-familien" består nu af Nordplus, Nordplus Junior, Nordplus Sprog, Nordplus Voksen og Nordplus Nabo. Programmerne henvender sig til forskellige målgrupper

– Nordplus Nabo skal således udvikle netværkssamarbejdet mellem Norden og Estland, Letland, Litauen samt Nordvestrusland.

Netop samarbejdet over Østersøen var til debat, da de nordiske og baltiske undervisningsministre holdt fælles møde i foråret 2004. Der blev nedsat en fælles kontaktgruppe, som blandt andet skal se på mulighederne for en udvidelse af Nordplus-programmerne for udveksling og netværksopbygning. Både de nordiske og de baltiske politikere prioriterer også satsning på forskning højt.

For at udvikle samarbejdet omkring forskning og uddannelse mellem Norden og Nordvestrusland har Nordisk Ministerråd på samme måde fået nedsat en fælles kontaktgruppe.

Nordisk kultursamarbejde

Skandinavisk design för en europeisk publik

Vandringsutställningen *Scandinavian Design Beyond the Myth* var ett av de viktigaste initiativen år 2004 för nordiskt kultursamarbete. Utställningen startade hösten 2003 i Berlin och kommer att turnera till och med 2006. Efter Berlin visas utställningen i Milano, Gent, Prag, Budapest, Riga, Glasgow, Köpenhamn och Göteborg och Oslo. Den presenterar nordisk design från 1950-talet till idag. Utställningen har planerats främst för en europeisk publik och har en webbutgåva som haft mer än tre miljoner besök.

Utställningen bygger på det nordiska samarbetet inom designområdet och den allra senaste forskningen. När utställningen gästade Prag arrangerades ett seminarium om regionalt samarbete i EU av Nordiska ministerrådet.

På designområdet beslutade Nordiska rådet på sin session att ministerrådet skall undersöka möjligheten att etablera ett nordiskt Center of excellence på design-forskningsområdet. Man ville också att ministerrådet skall utreda möjligheten att starta ett nordiskt-baltiskt mastersprogram som omfattar design, företagsutveckling och -ledning.

Kulturprojekt med västra Balkan

Med början 2004 och fortsättning 2005 genomförs ett 40-tal kulturprojekt med Balkan-länderna. Den aktuella regionen omfattar västra Balkan, det vill säga Serbien och Montenegro, Bosnien-Hercegovina, Kroatien, Makedonien samt Albanien. Syftet med kulturprojekten är att bygga nätverk mellan Norden och Balkan. De nordiska projekten administreras till största delen av de nordiska institutionerna på kulturområdet.

Det förväntas att kulturministrar från balkanländerna i mars 2005 kommer att möta de nordiska kulturministrarna i Köpenhamn. Mötets syfte är dels att pröva om det nordiska kultursamarbetet kan användas som en modell för Balkan-samarbetet, dels för att underteckna en deklaration om fortsatt kultursamarbete.

Nordiske computerspil i hårdt marked

– Som en central del af det islandske formandskabsprogram for Nordisk Ministerråd i 2004, har vi i Island ønsket at styrke et tydeligt nordisk islæt og den kreative mangfoldighed i udbudet af computerspil til børn og unge.

Det sagde Islands kultur- og undervisningsminister Þorgerður K. Gunnarsdóttir da hun præsenterede en kortlægning af det nordiske computerspilsmarked for børn og unge på konferencen Nordic Game Potential på MalmöMässan i november.

Erik Robertson, der har stået for kortlægningen i rapporten "Nordiska Datorspel", fortalte, at Norden er verdens sjette største marked for digitale spil. Men kun fem procent af spillene opfylder en bred definition på nordiske spil – og kun en procent en mere snæver definition på både at være på et nordisk sprog og produceret i Norden. Nordic Game Potential-konferencen og den nye rapport "Nordiska Datorspel" er tænkt som første etape i de nordiske kulturministres bestræbelser på at etablere et fælles nordisk medieprogram. Det skal sikre større produktion og bedre udbredelse af computerspil med et klart nordisk islæt.

Nordiske priser 2004

Kari Hotakainen – vinnare av Nordiska rådets litteraturpris

Den finske författaren Kari Hotakainen fick Nordiska rådets litteraturpris 2004 för romanen *Juoksuhaudantie* (Löpgravsvägen). Han fick det för "sin samhällskritiska, strukturellt medvetna roman", enligt bedömningskommitténs motivering.

Bedömningskommittén för litteraturpriset framhåller i sin motivering att "Löpgravsvägen skildrar upplösningen av det nordiska välfärdssamhället, parodierar och ironiserar sin samtid och inte minst den traditionella mansrollen".

Nordiskt musikpris till isländsk operakomponist

Operakompositören Haukur Tómasson belönades med Nordiska rådets musikpris 2004 för operan *Gudrun's 4* sång. Operan om Gudrun är en berättelse hämtad ur den isländska sagoskatten Eddan.

Verket uppfördes 1996 i Köpenhamn på botten av en torrdocka i ett nedlagt militärområde. Operan var ett

experiment i ljud, ljus och med kaskader av vatten strömmande genom väggarna.

Nytt filmpris instiftat

Nordiska rådet har etablerat ett eget nordiskt filmpris där prissumman ska delas lika mellan manusförfattare, regissör/instruktör och producent. Priset som nu har blivit permanent utdelas som sådant första gången år 2005.

Kriteriet för att få filmpriset är att man ska ha skapat en film som är förankrad i den nordiska kulturkretsen och som har artistisk originalitet.

Natur- och miljöpriset till Östersjösamarbete

Coalition Clean Baltic (CBB), Sverige, fick Nordiska rådets Natur- och miljöpris 2004. Årets tema var beskydd av den nordiska havsmiljön. Juryn motiverade sitt val med att CCB får priset för "att de på ett föredömligt sätt har kopplat samman nordiska, baltiska och andra miljöorganisationer i ett nätverk. Därigenom har man kunnat väcka uppmärksamhet och skapa opinion kring en av Nordens största miljöfrågor, den hotade havsmiljön i Östersjön".

CBB är politiskt obundet och drivs utan vinstsyfte. För närvarande har organisationen 27 medlemsorganisationer i Danmark, Estland, Finland, Lettland, Litauen, Polen, Ryssland, Sverige och Tyskland.

Alla de nordiska priserna är på 350 000 danska kronor och överlämnas till prisvinnarna i anslutning till Nordiska rådets session.

Nordiska rådets pristagare 2004. Från vänster: Valdur Lahtvee och Gunnar Norén från Coalition Clean Baltic, Haukur Tómasson och Kari Hotakainen.

Bærekraftig utvikling

Ny strategi

Nordisk Ministerråd har utviklet en ny strategi for bærekraftig utvikling. Bærekraftig utvikling skal fra 2005 kunne måles med såkalte indikatorer.

Den tidligere nordiske strategien har vakt internasjonal oppmerksomhet. Med den reviderte strategien er det håp om at de nordiske landene fortsatt vil ligge i teten internasjonalt med politisk forankrede mål for utvikling og praksis innen bærekraftig utvikling.

I den nye strategien er det sosiale området og arbeidsmarkedsområdet også inkludert. Fokus er på pensjonsytelser og velferdstjenester av høy kvalitet. Arbeidslivet skal preges av likestilling som tar hensyn også til familieliv. De som sliter på arbeidsmarkedet skal få støtte og funksjonshemmedes muligheter på arbeidsmarkedet skal styrkes.

Det er i den nye strategien også nevnt at helse og sunnhet på like vilkår for alle skal utvikles og at man skal fremme utdanning om bærekraftig utvikling.

På det økonomiske området skal det fortsatt arbeides for å fjerne sammenhengen mellom økonomisk vekst og økt miljøbelastning. Norden skal stå fremst i å leve opp til målsettingene fra toppmøtet i Johannesburg. Det går ut på å skape synlige forandringer i produksjons- og forbruksmønsteret som vi har i dag.

Nordisk Råd har i denne sammenhengen bedt ministerrådet sette i gang et eget prosjekt for å sikre økologiske matvarer bedre gjennomslag i markedet.

Styrket innsats mot oljeulykker i Østersjøen

En database som kan brukes ved kriser i Østersjøen ble ferdigstilt til bruk i 2004. Systemet heter MARIS (Maritime Accident Response Information System).

Oljesøl og et følsomt havområde er ingen god kombinasjon. Østersjøen ble i 2004 klassifisert som et særskilt følsomt havområde. Oljetransport og stor skipsfartstrafikk skaper risiko for ulykker som forurensner. Derfor satte Nordisk Ministerråd allerede i 1993 i gang et prosjekt for å styrke innsatsen mot oljeulykker i Østersjøen. I 2004 kunne man presentere et ferdig overvåkingssystem for hele Østersjøen. MARIS-systemet er ment å supplere landenes beredskap, slik at man får en oversikt over de områdene som er mest utsatte og sårbare dersom det inntreffer en skipsulykke.

Prosjektet er gjennomført i samarbeid med HELCOM (Helsinki Commission) og SYKE, (Det finske Miljøinstitutt). MARIS er først og fremst beregnet til bruk for lokale myndigheter i landene rundt Østersjøen. Databasen vil i en krisesituasjon etter en oljeulykke gi rask informasjon om truslene mot økosystemet, samt en oversikt over den lokale beredskapskapasitet.

Finlands samarbeidsminister Jan Erik Enestam orienterte Nordisk Råds politikere om dette nye verktøyet til felles beste for miljøet i Østersjøregionen under Nordisk Råds sesjon i Stockholm.

MARIS-databasen er tilgjengelig for alle med interesse for Østersjøens miljø. Den er å finne på www.helcom.fi.

Elmarknad och klimat

Under 2004 har försörjningstryggheten för el och utvecklingen av den nordiska elmarknaden stått i fokus.

Nordiska rådet har rekommenderat Nordiska ministerrådet att arbeta för en bättre harmonisering av ram-betingelserna för de nordiska eltransmissionsnäten, och se till att samarbetet mellan nätsällskapen säkrar elleveranserna.

Vid sitt årliga möte på Island enades energiministrarna om en gemensam deklaration som syftar till att förverkliga visionen om en gränslös nordisk elmarknad med en effektiv handel med omvärlden. Behovet av harmonisering och en gemensam modell för nätinvesteringar har också diskuterats vid ett särskilt möte mellan Miljö- och Naturresursutskottet i Nordiska rådet och energiministrarna.

Nordiska rådet ordnade en större energikonferens i Oslo under hösten med deltagande av parlamentariker från hela Norden, från Baltikum och från Benelux-länderna. Teman var bland annat säker elförsörjning, och framtida atomkraft i Norden.

En prioriterad uppgift i det nordiska energisamarbetet är att fullfölja satsningen på att utveckla Östersjö-regionen som en "Testing Ground" för Kyoto-protokollets flexibla mekanismer.

Ett betydelsefullt resultat har varit undertecknandet av ett ramavtal för samarbetet om Testing Ground, Testing Ground Agreement (TGA), i samband med ministermötet i september 2003. Det har etablerats en investeringsfond för klimatprojekt i Östersjöregionen med ett kapital på 10 miljoner Euro och med NEFCO (Nordic Environment Finance corporation) som förvaltare. Rysslands ratificering av Kyotoprotokollet innebär möjlighet för gemensamt genomförande av projekt (Joint Implementation) inom ramen för Testing Ground.

Historisk kjemikaliereform

I 2004 ble det gjennomslag for en helt ny kjemikalie-lovgiving i EU (REACH) med klare nordiske innspill som ble tatt til følge. Det første forslag til kjemikalie-reformen REACH kom fra EU-kommisjonen i 1993. Den nye lovgivingen er kontroversiell, og har betydelig påvirkning på kjemikalieindustrien i Europa. Nordisk

Ministerråd har bidratt aktivt til debatten i EU og har gjennomført kostnadsanalyser.

Tidligere lovgiving ble ansett for å være utilstrekkelig for beskyttelse av mennesker og miljø. Den nye reformen tar sikte på å holde styr på de mange kjemiske stoffer som man etter mange års bruk har blitt klar over er skadelige.

De nordiske konsekvensanalysene som ble presentert ved et nordisk seminar i Brussel høsten 2004 har blitt godt mottatt og har gitt ny energi til REACH-diskusjonene. Norden vil etter at direktivet er vedtatt fastholde det opprinnelige mål med reformen, nemlig å beskytte mennesker og miljø mot skadelige kjemiske stoffer.

Retten til genetiske ressurser

Nordisk Ministerråd for fiskeri, jordbruk, skogbruk og matvarer besluttet i 2004 at det finnes eiendomsrett til genetiske ressurser.

Denne eiendomsretten er av stor betydning for det felles nordiske materialet som finnes i Nordisk Genbank, som feiret 25-årsjubileum i 2004. Genbanken er en av de mer enn 30 ulike institusjoner som finansieres av Nordisk Ministerråd.

Nordisk Ministerråd markerte i 2004 Verdens Matvare-dag på sin spesielle måte gjennom å arrangere "Den store epledagen" i København. Ministerrådets avdeling for miljø- og ressurser hadde sammen med Nordisk Genbank skaffet frem 142 ulike nordiske eplesorter og 24 pæresorter til det åpne arrangementet.

Anbefalt kost – sunn mat

"Spis sunt og lev bedre" kunne man nesten kalle de ernæringsforslagene som nordiske forskere helt nylig reviderte. De nye nordiske kostholdsanbefalinger, som nå også omfatter fysisk aktivitet, ble vedtatt av de nordiske landbruks- og matministrene høsten 2004.

Anbefalingene brukes svært aktivt i skoleverket og boka med anbefalt kosthold er en av Ministerrådets bestselgere. De nye anbefalinger utkommer i begynnelsen av 2005 – denne gang på engelsk. Dessuten publiseres nasjonale anbefalinger på Internett.

Vestnorden viktig i Norden

Tross lange avstander og svake kommunikasjoner som ofte isolerer befolkningen, er Vestnorden en høyst levende partner i det nordiske samarbeidet. Havressursene, fiskeriene og miljøspørsmål er de sentrale for utviklingen i Vestnorden.

Trafikktilbudet med fly og båt i Vestnorden må forbedres. Det slo Nordisk Råds politikere fast da de under sitt høstmøte på Åland drøftet en transportanalyse for Vestnorden som Nordisk Ministerråd har gjennomført.

Konklusjonene i analysen er at Grønlands vestkyst har for dårlige flyforbindelser med Island, at det er for dyrt å reise i Vestnorden og at Færøyene bør få en tredje ukentlig flyrute til Island. Analysen drøfter også hvordan en best mulig sjøtrafikk kan bidra til bedre samkvem mellom menneskene i Vestnorden.

Da analysen ble drøftet under Nordisk Råds sesjon i Stockholm høsten 2004 lå også ministerrådsrapporten "Vestnorden i det nordiske samarbeidet" til grunn.

– Jeg har hatt gleden av å delta i det arktiske parlamentariske samarbeidet – og der har jeg fått se hvor stor nytte folkene i Arktis har hatt av moderne IT i undervisningen, fortalte Runar Patriksson, svensk riksdagsmann.

– Hvordan kan befolkningen i Vestnorden bruke dette? Jo, på samme måten som man nå bygger bredbånd mellom Norge og Finland som gjør det mulig for folk i Tornedalen å lære seg samisk og bruke lærere ved Samisk Høgskole i Kautokeino. Jeg tror dette kan være noe å ta lærdom av og benytte seg av for Vestnorden såvel som for USA, Canada og Russland, sa Patriksson i debatten under Nordisk Råds sesjon.

Utmaningar för välfärdssamhället

Hur mår den nordiska välfärden?

Den nordiska välfärdsmodellen står inför betydande utmaningar. En större andel äldre ökar utgifterna för omsorg och pensioner samtidigt som en mindre andel av befolkningen är yrkesaktiva, vilket gör det svårare att klara välfärdens kostnader.

I en ny bok har Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet samlat nordisk kunskap och nordiskt nytänkande kring hotet mot vårt framtida välfärdssamhälle. Elva skribenter – politiker, forskare och journalister – från de fem nordiska länderna samt Grönland skriver om sina personliga tankar, forskningsresultat och idéer. Boken ska förhoppningsvis väcka frågor och stimulera till debatt i de nordiska länderna.

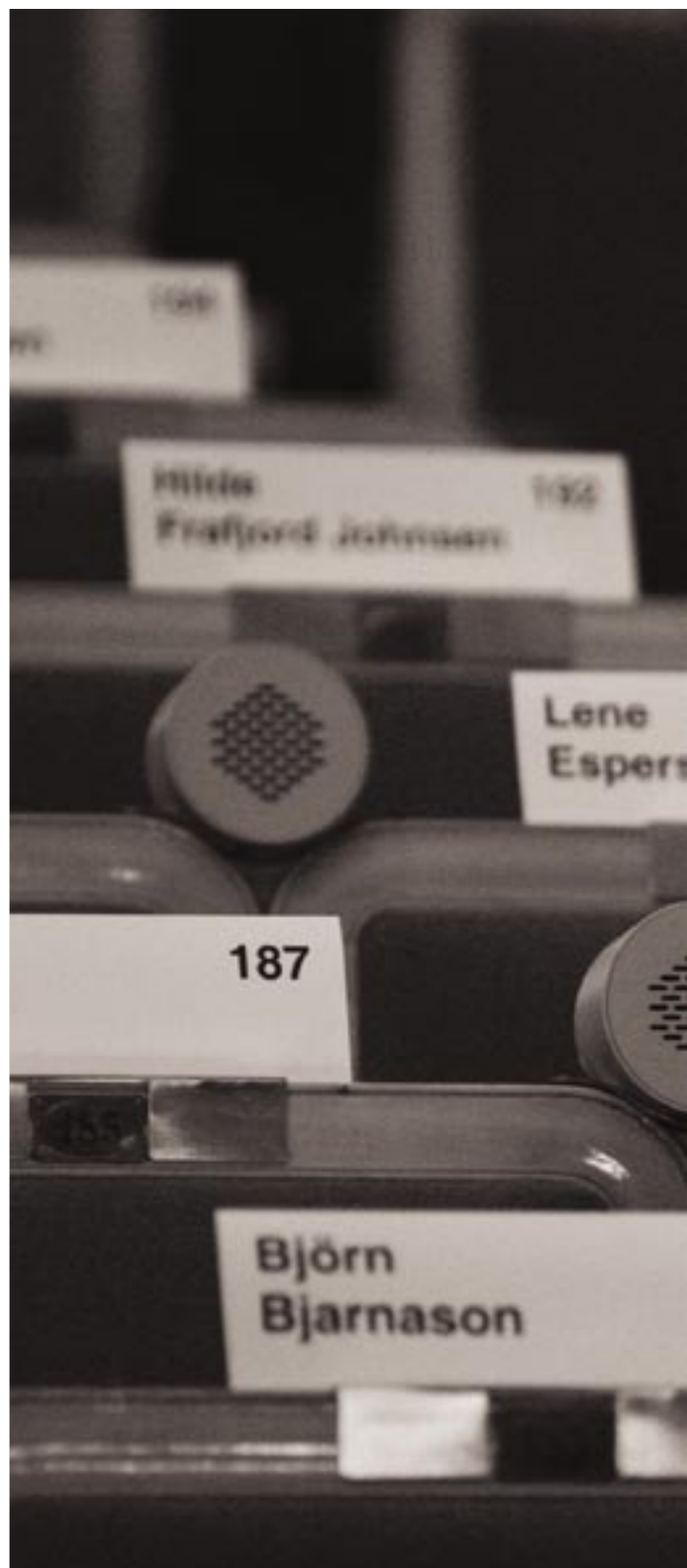
Under det första halvåret 2005 kommer boken att presenteras vid en rad möten/seminarier runt om i Norden vilka arrangeras i samarbete med de nordiska informationskontoren i de olika länderna och Norden i Fokus.

Alkoholpolitik – et nordisk dilemma

De nordiske statsministre diskuterade alkoholpolitik på deres møde i Island i august 2004, og de gav social- og sundhedsministrene til opgave, at få skabt et fælles grundlag for at optræde i fællesskab internationalt, når det gælder alkoholpolitik. Derfor blev der indkaldt til et ekstraordinært møde om alkoholpolitik i Nordisk Ministerråd i oktober.

De nordiske social- og sundhedsministre blev her enige om at styrke samarbejdet om alkoholpolitik. Fortsat vil der være forskelle mellem de nordiske lande, når det gælder den nationale alkoholpolitik. Men ministrene har vedtaget en fælles strategi for at sætte nordisk alkoholpolitik på dagsordenen i EU og WHO.

På et velbesøgt pressemøde efter ministermødet talte den danske indenrigs- og sundhedsminister Lars Løkke Rasmussen om det dilemma Norden står overfor. På den ene side ønsker politikerne af sundhedsmæssige

Fra Udtalelse om alkoholpolitik

I forhold til EU/EØS lægger de nordiske social- og helseministrene vægt på:

- aktivt at følge op på den offensive og konkrete satsning på folkesundhed i EU
- halvere de indikative niveauer for rejseindførsel af alkohol
- støtte finansministrenes beslutning vedrørende alkoholbeskatning
- markere at en øgning af minimumsskatterne på alkohol skal være kraftig

grunde at formindske alkoholforbruget. På den anden side bliver alkohol gjort tilgængelig i større grad på grund af sænkede priser. Dagfinn Høybråten, norsk arbejds- og socialminister fremhævede, at netop fordi omgivelserne påvirker os i Norden, så må vi stå sammen om at påvirke internationalt. Det gælder især en fælles strategi i forhold til EU, hvor de enkelte nordiske lande er under pres på grund af en øget grænsehandel.

Nordisk Råds præsident Gabriel Romanus har ved en række anledninger i årets løb talt for en mere koordineret alkoholpolitik. På Nordisk Råds session et par uger efter social- og helseministrenes møde var der en særlig paneldiskussion netop om alkoholpolitik. Gabriel Romanus var glad for denne debat, og udtalte håb om at andre EU-lande nu vil lytte til de nordiske standpunkter. Margareta Israelsson, svensk socialdemokrat, støttede i debatten ambitionen om at halvere kvoterne for indførsel af toldfri alkohol. Hun sagde at man i Sverige nu også må satse på det forebyggende arbejde.

Aktion om ökad sexualisering

Den nordiska hotell- och restaurangarbetarunionen beslutade i slutet av sommaren att arbeta för att få bort pornografi i hotellens tv-kanaler. Detta var ett resultat av en brevkampanj från Nordiska rådet. På Nordiska rådets junimöte sände rådet brev till en rad branscher som hotell, bensinstationer, kiosker och andra om att minska sexualiseringen av människors vardag. Särskilt sådant som drabbar barn ville rådet få bort.

Att det var en viktig kampanj kunde ett par av rådets medlemmar själva konstatera efter besök i kioskvärlden under rådsmötet i Kristiansand.

– För en del kioskägare är vinstintresset viktigare än att skydda barn och vuxna från pornografiska bilder, framhöll Arne Lyngstad, ordförande i medborgarutskottet och en av initiativtagarna till brevkampanjen.

I brevkampanjen uppmanas bland annat skolor i Norden att sätta porrfilter på de datorer eleverna använder, nordiska tv-stationer att undvika program med pornografiskt innehåll mellan kl. 06.00–21.00 samt att inte sända reklam med sexuellt innehåll under samma tidsrymd, hotell att se till att porrkanaler alltid kan blockeras och kioskägare att täcka över pornografiska bilder.

En Googlesökning i mars 2004 på ordet "sex" gav 252 miljoner träffar. Med "porno" som sökord fick man

86 miljoner träffar medan det svenska ordet ”porr” gav 185 000. Detta redovisas i boken ”Sexindustri på nätet” där två svenska forskare från Malmö högskola analyserar den svenska nätsexualiteten. En av forskarna deltog i Nordiska institutet för könsforsknings (NIKK) upptaktskonferens inför en stor nordisk undersökning om unga, kön och pornografi. Undersökningen genomförs på initiativ av de nordiska jämställdhetsministrarna. Undersökningens viktigaste uppgift blir att lyssna till de ungas egna meningar.

med konklusjon om manglende priskonkurranse på telemarkedet. Rapporten slo fast at de nordiske teleaktørene tar priser som ikke samsvarer med selskapenes kostnader.

Ved lanseringen av rapporten sa de nordiske konkurransedirektører at kundene må klage mer, dersom man skal se resultater. Konkurransemyndighetene i alle de nordiske landene har skrevet til teleaktørene og utbedt seg svar på prispraksisen.

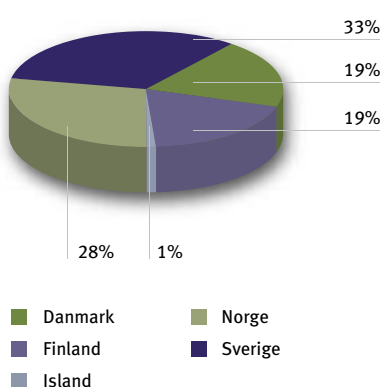
Teleselskapene tar overpris

Nordisk Ministerråd fikk i 2004 mye oppmerksomhet da de nordiske konkurransetilsynene leverte sin rapport

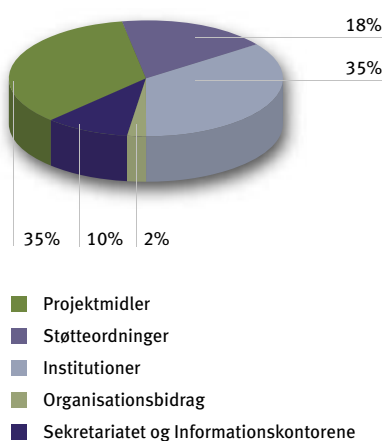
Fakta om Nordisk Ministerråd og Nordisk Råd

Nordisk Ministerråd
Landeindbetaling budget 2004

Nordisk Ministerråds budget udgør i alt 817.517 MDKK. Landene betaler deres bidrag til Nordisk Ministerråd i forhold til en fordelingsnøgle baseret på landenes BNI. De selvstyrende områder bidrager ikke til finansieringen af Nordisk Ministerråds aktiviteter.

Nordisk Ministerråd
Budgetpostkategorier

Nordisk Ministerråd

Nordisk Ministerråd er det formelle forum for samarbejdet mellem de nordiske regeringer. I den forbindelse spiller også uformelle samråd og gensidig orientering en betydelig rolle.

Ministerrådets opgave er at styrke det nordiske samarbejde, hævde den nordiske identitet og at arbejde for de nordiske interesser i omverdenen. Som mellemstatsligt samarbejde tages beslutninger i enighed.

Nordisk Ministerråd arbejder i form af forskellige ministerråd, idet der findes et ministerråd for hvert af de fagområder, hvor regeringerne samarbejder. Statsministrene har det overordnede ansvar for Nordisk Ministerråd. Det umiddelbare ansvar har de nordiske samarbejdsministre og deres stedfortrædere, den nordiske samarbejdskomité. De fleste ministerråd mødes flere gange om året. Ministerrådene støttes af embedsmandskomitéer, som sammen med Ministerrådssekretariatet forbereder Ministerrådets beslutninger.

Samarbejdsministre pr. 2 december 2004

Valgerður Sverrisdóttir, Island (Til 15. september Siv Friðleifsdóttir)
Flemming Hansen, Danmark
Jan-Erik Enestam, Finland
Jógvan við Keldu, Færøerne
Josef Motzfeldt, Grønland
Svein Ludvigsen, Norge
Berit Andnor, Sverige
Lars Selander, Åland

Nordisk Råd

Nordisk Råd er et politisk forum for samarbejde mellem de nordiske parlamentarikere og regeringer. Nordisk Råd har session én gang om året hvor parlamentarikerne mødes med de nordiske ministre. Resten af året foregår Rådets arbejde i fem faste udvalg og i præsidiumet.

Rådet tager initiativ til og rådgiver de nordiske ministre om, i hvilken retning det nordiske samarbejde bør gå, og kontrollerer om de nordiske regeringer lever op til de beslutninger, der tages. Nordisk Råd sætter hvert år fokus på et eller flere politiske områder, som for eksempel miljø, sikkerhedspolitik, kultur, bæredygtig udvikling, børn og unge eller forbrugerspørgsmål.

Nordisk Råds præsidium pr. 2 december 2004

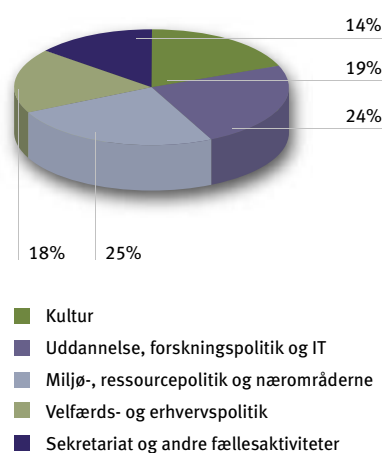
Gabriel Romanus, præsident, Midtergruppen, Sverige
Anita Johansson, vicepræsident, Socialdemokratiske gruppe, Sverige
Jónína Bjartmarz, Midtergruppen, Island
Berit Brørby, Socialdemokratiske gruppe, Norge
Rannveig Guðmundsdóttir, Socialdemokratiske gruppe, Island
Jens Christian Larsen, Midtergruppen, Danmark
Inge Lønning, Konservative gruppe, Norge
Pehr Löf, Midtergruppen, Finland
Outi Ojala, Venstresocialistiske grønne gruppe, Finland
Kent Olsson, Konservative gruppe, Sverige
Martin Saarikangas, Konservative gruppe, Finland
Jan Sahl, Midtergruppen, Norge
Ole Stavad, Socialdemokratiske gruppe, Danmark

Förslag behandlade i Nordiska rådet 2004

- Nordisk skattekontor
- Open Source Software
- Åbne standarder/Open Source i nationale IT-strategier
- Nordisk el-transmissionsnet
- Nordisk Skattekonference
- Fremtidskonference for kystfiskeriet i Norden
- Økologiske landbrugsvarer i Norden
- Nordisk design og samarbeid mellom kultur- og næringsliv
- Nordiskt gränsregionalt samarbete
- Vedtægter for Nordisk Råds filmpris
- Samarbeid med urfolkene i Barentsregionen
- Nordisk-baltisk arbejdsmarkedskonference 2005
- Ligestillingsprincipper i Nordisk Råd
- Program for Nordisk Ministerråds samarbejde på arbejdsmarkeds- og arbejdsmiljøområdet 2005–2008
- Strategi for nordisk uddannelses- og forskningssamarbeid 2005–2007
- Samarbetsprogram på konsumentområdet 2005–2010
- Nordiskt innovationspolitiskt samarbetsprogram 2005–2010
- Evaluering av "Nordisk Netværk for Voksnes læring" och bidrag till folkbildningsorganisationerna
- Nordisk Ministerråds budget 2005
- Nordisk Ministerråds samarbeid med Estland, Latvia og Litauen 2006–2008
- Nordisk Ministerråds samarbeid med Nordvest-Russland 2006–2008

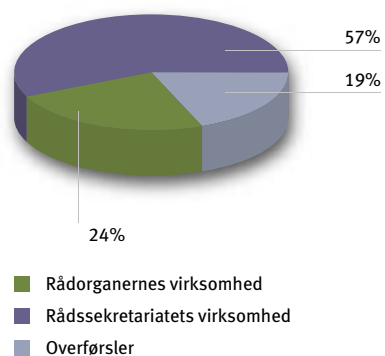
Nordisk Ministerråd

Budgettet fordelt på hovedområder

Nordisk Råd

Omkostningsfordeling

Rådorganernes virksomhed på 30,6 millioner danske kroner dækker præsidiets og udvalgenes virksomhed samt tværgående opgaver. Rådssekretariatets virksomhed dækker administration samt informationsarbejde. Overførslerne går til partistøtte, Ungdommens Nordiske Råd samt journaliststipendier.

Information og publicering

Information

Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet har en gemensam webbplats, **www.norden.org**. Texterna på webbplatsen skrivs huvudsakligen på skandinaviska, det vill säga norska, svenska eller danska, men en stor del av dem översätts också till finska, isländska och engelska.

Varje vardag skrivs korta nyheter om Norden och nordiskt samarbete som publiceras på webbplatsen. Nyheterna skickas också ut med e-post till flera tusen prenumeranter både inom och utanför Norden. Nyheterna finns på skandinaviska, finska, isländska och engelska.

På www.norden.org finns också webbtidskriften *AnalysNorden* med politiska analyser från de nordiska länderna. *AnalysNorden* utkommer en gång i månaden på skandinaviska, finska och isländska.

Top of Europe är ett elektroniskt nyhetsbrev om Norden och nordiskt samarbete som utkommer en gång i månaden på engelska och ryska. Det skickas ut till cirka 3 000 prenumeranter, huvudsakligen i Norden och nordens närområden.

Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet utger faktablad på flera språk med kortfattad information om de olika samarbetsområdena. Faktabladerna kan beställas i tryckt version och laddas ner som pdf-dokument.

Läs mere om udgivelserne på www.norden.org/publikationer. Her kan man også søge efter og bestille publikationerne. På hjemmesiden er det også muligt at tilmelde sig nyhedsmailen Nyt om publikationer som giver besked om, hvornår der er udkommet publikationer indenfor netop de emneområder man er interesseret i.

Publicering

Nordisk Ministerråd og Nordisk Råd udgiver mellem 150 og 200 rapporter og bøger om året. Udgivelserne dækker stort set alle de emneområder, som dækkes af det nordiske samarbejde.

Her er et lille udvalg af nogle af de seneste bøger udgivet gennem Nordisk Råd og Ministerråd:

- **Historisk kystkultur – en ressource i nutiden.** Bogen beskæftiger sig med hvordan den nordiske kystkultur kan bevares og samtidig være en vej til udvikling ud fra perspektivet at bevaring og udvikling ikke nødvendigvis er modsatte fænomener.
- **Nordisk statistisk årsbok/Nordic Statistical Yearbook 2004.** Sammenlignelig statistik som på en overskuelig måde belyser ligheder og forskelle mellem de fem nordiske lande – Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige – samt Færøerne, Grønland og Åland.
- **Hur mår den nordiska välfärden?** Nordisk Råd og Ministerråd har her samlet nordisk nytænkning i form af 11 skribenter som hver giver deres bud på, hvilke udfordringer den nordiske velfærdsmodel står overfor og hvordan de eventuelt skal takles.
- **Nordic-Baltic Campaign Against Trafficking in Women.** En beskrivelse af de aktiviteter som fandt sted som led i den kampagne mod trafficking af kvinder i det nordisk-baltiske område, som i 2002 blev igangsat af de nordiske og baltiske regeringer i fællesskab.
- **Norden har noe å bidra med.** En debattbog til de nordiske gymnasieelever om nordisk identitet og Norden i det nye Europa. Fem nordiske forfattere, der alle har fået Nordisk Råds litteraturpris, kommer med hver deres tolkning af hvad det vil sige at være nordbo, europæer og verdensborger.

Nordisk Ministerråd
Nordisk Råd

St. Strandstræde 18
DK-1255 København K
www.norden.org

